

Θεολογία και Επιστήμη: Η στροφή προς τον άνθρωπο (Βασίλειος Κωνσταντούδης, Δρ Φυσικής, Ερευνητής “Δημόκριτου”)

/ [Πεμπτούσία](#)

[Προηγούμενη Δημοσίευση: <http://bitly.com/1PGVtd7>]

Στην επιστήμη, η αναγκαιότητα αυτής της κίνησης στο παρελθόν έχει δειχθεί από τρεις διαφορετικούς δρόμους που μπορεί να φανούν χρήσιμοι σε μία ανθρωποκεντρική στροφή του διαλόγου E+Θ:

1. Από την κριτική της φαινομενολογίας και του υπαρξισμού στην εξάλειψη του ανθρωπίνου υποκειμένου από την επιστημονική σκέψη και κοσμοεικόνα παρότι αυτό τη δημιουργεί και αναπτύσσει (βλ. E. Husserl “The crisis of European Sciences and transcendental phenomenology” and A. Nesteruk “The Universe as Communion: Towards a Neo-Patristic Synthesis of Theology and Science”). Πιθανώς αυτή η κριτική κληρονομεί και συστηματοποιεί την επικριτική στάση πολλών καλλιτεχνών έναντι της επιστημονικής προσέγγισης του κόσμου που ξεκίνησε ήδη από την εποχή της επιστημονικής επανάστασης (βλ. W. Blake) και συνεχίστηκε με το κίνημα του ρομαντισμού τον 18^ο-19^ο αιώνα.
2. Από τις εξελίξεις στη σύγχρονη φυσική και κυρίως στην κβαντομηχανική (φυσική του μικρόκοσμου) που κατά μία ερμηνεία τους οδηγούν στο συμπέρασμα πως ό,τι περιγράφει η φυσική δεν είναι ο κόσμος ως έχει αλλά οι σχέσεις που αναπτύσσει ο άνθρωπος με τον κόσμο (Heisenberg, Bohr).
3. Από τις εξελίξεις στη επιστημολογία και ιστορία της επιστήμης μετά τον Kuhn που τονίζουν το πολιτισμικό υπόβαθρο και τους σχετικούς κοινωνικούς περιορισμούς της επιστήμης και το αναπόφευκτο ανθρώπινο «περιεχόμενό» της. Σε αυτές δίνεται έμφαση επίσης στην πρακτική της επιστήμης, στα χαρακτηριστικά της και τους τρόπους που επηρεάζεται από τις άλλες δραστηριότητες του ανθρώπου αλλά και πως τις επηρεάζει.

Στη θρησκεία, η κίνηση αυτή σχετίζεται με την έμφαση στην ασκητική και πρακτική πλευρά της πίστης και τον τονισμό στη δημιουργική και ενεργή εμπίωσή της από τον πιστό και όχι στις λεπτομέρειες των δογματικών θέσεων και διδασκαλιών που συχνά λειτουργούν στο σημερινό άνθρωπο ιδεολογικά χάνοντας το εμπειρικό περιεχόμενό τους. Στο παρελθόν του χριστιανισμού, αυτός ο

τονισμός φαίνεται να είναι πιά έντονος στην ανατολική, ορθόδοξη εκδοχή του (χαρακτηριστική η φράση που επαναλαμβάνεται συχνά από τους Πατέρες της ορθόδοξης εκκλησίας και ιδίως τον Αγ. Γρηγόριο Παλαμά «ουκ εν τοις ρήμασι η αλήθεια ημών αλλά εν τοις πράγμασι»), ενώ τα τελευταία χρόνια έχει αναδειχθεί, διαφοροποιημένο φυσικά, ως κύριο χαρακτηριστικό της αναζήτησης μιας εξατομικευμένης πνευματικότητας και θρησκευτικότητας πέρα από τις θεσμικές εκφράσεις τους που θα στοχεύει όχι σε μία αποδοχή μιάς σειράς δογματικών θέσεων για το Θεό, κόσμο και άνθρωπο αλλά μία περαιτέρω ανάπτυξη της ανθρώπινης προσωπικότητας και εμπλουτισμού της εμπειρίας του.

Τα ερευνητικό πεδίο που μπορεί να ανοίξει αυτή η ανθρωποκεντρική στροφή στο διάλογο Ε+Θ ανάμεσα σε άλλα πρέπει να διερευνήσει το πώς η θρησκευτική εμπειρία (σε όλους τους αναβαθμούς της) επηρεάζει την επιστημονική δραστηριότητα ενός ανθρώπου και το αντίστροφο δηλ. με ποιούς τρόπους η συμμετοχή στην επιστημονική έρευνα και απόκτηση της γνώσης (σε όλα τα επίπεδα) επιδρά στη θρησκευτικότητα του ανθρώπου. Επίσης και ίσως σημαντικότερα, θα μπορούσε να εξεταστεί κατά πόσο επιστήμη και θρησκεία συναντιούνται στις θεμελιώδεις πλευρές της ανθρώπινης ζωής, όπως είναι η σχέση με τον κόσμο, η επίγνωση του τέλους της δηλ. του θανάτου, η γέννηση, ο έρωτας ή γενικότερα η σχέση του ανθρώπου με τον εαυτό του και τους άλλους ανθρώπους. Σε αυτό το πλαίσιο, ο διάλογος Ε+Θ μπορεί να ενταχθεί στον ευρύτερο διάλογο της επιστήμης με άλλες πλευρές του πολιτισμού, όπως η τέχνη και η πολιτική*.

** Στην ΕΜΕΣΕΘ (Εταιρεία Μελέτης Σχέσεων Επιστήμης και Θρησκείας) έχει συζητηθεί αρκετά και έχει συγκροτηθεί μία ερευνητική πρόταση (σε δύο εκδοχές) για τη διαμεσολάβηση της τέχνης στον διάλογο επιστήμης και θρησκείας και για το «ξεκλείδωμα» νέων όψεων αυτού του διαλόγου διαμέσου αυτής της διαμεσολάβησης. Η μία εκδοχή υποβλήθηκε με επιστημονικό υπεύθυνο τον Καθ. Χρυσόστομο Σταμούλη προς χρηματοδότηση στο Ίδρυμα Λάτση χωρίς επιτυχία, ενώ η δεύτερη και πιο εμλπουτισμένη ετοιμάζεται για υποβολή στο Ίδρυμα Templeton.*